

Suomi – IMF:n neljännen sopimusartiklan mukainen konsultaatio

Yhteenveto loppulausunnosta

Suomi on parin viime vuosikymmenen aikana hyötynyt paljon globalisaatiosta, mutta laajojen kauppayhteyksien vuoksi toisaalta myös altistunut huomattavasti globaalille kriisille. Viime vuosina keräämiensä puskurien ja hyvän politiikkansa ansiosta julkinen sektori ja rahoitusmarkkinasektori ovat kestäneet markkinoiden levottomuuden suhteellisen hyvin. Väestön nopea ikääntyminen ja viimeaikaiset kilpailukyvyn menetykset asettavat kuitenkin tulevaisuudessa yhä suurempia haasteita kasvunäkymille ja julkisen talouden kestävyydelle.

Suomen talous supistui miltei 8 % vuonna 2009, ja vaikka sen odotetaan elyvän tänä ja ensi vuonna, näkymät ovat poikkeuksellisen epävarmat. Talouden supistuminen oli Suomessa euroalueen suurin ja johtui pääasiassa ulkoisen kysynnän romahtamisesta. Taloudellinen toimeliaisuus on piristynyt viime vuosineljänneksen aikana ja kuluttajien ja yritysten luottamus on kohentunut. Tästä huolimatta talouskasvun ennustetaan tänä vuonna yltävän vain 1¼ prosenttiin ja noin 2 prosenttiin vuonna 2011. On todennäköistä, että syvä taantuma heikentää tuotannon trenditasoa, ja sillä voi olla haitallinen vaikutus potentiaalisen tuotannon kasvuun. Tämä lisää haasteita, joita väestön nopea ikääntyminen asettaa etenkin julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyydelle.

Terveiden pääomapuskuriensa ja vahvan valvonnan ansiosta Suomen pankkisektori on selviytynyt globaalista rahoitusmarkkinakriisistä hyvin, mutta sillä on kuitenkin edelleen haasteita. Pankkitukitoimet ovat olleet yleensä ottaen asianmukaisia ja vastanneet muiden maiden tukitoimia. Kustannustehokkuuden parantaminen on ensisijaisen tärkeää pankkitoiminnan voitollisuuden ylläpitämiseksi, ja rahoitusalan yritysten (ja kotitalouksien) tulisi jatkaa varovaista toimintaa myös asuntolainojen myöntämisessä (ja ottamisessa), etenkin kun otetaan huomioon asuntojen hintojen viimeaikaiset nousut. Valtuuskunta korostaa, että koko rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävien monikansallisten rahoituslaitosten tehokas valvonta ja kriisinhallintajärjestelmät ovat Suomen kannalta keskeisiä seikkoja. Tiivis yhteistyö muiden Pohjoismaiden viranomaisten kanssa valvonnassa ja rahoitusjärjestelmän vakauden turvaamisessa on ensisijaisen tärkeää varsinkin siinä tapauksessa, että EU:n laajuisten sopimusten aikaansaanti viivästyy.

Talouden rajussa taantumassa finanssipolitiikkaa suunnattiin asianmukaisesti tukemaan kasvua EU:n laajuisella koordinoitulla tavalla. Taantumana ja elvyttävän politiikan seurauksena julkisen talouden ylijäämä, joka vuonna 2008 oli 4 % BKT:stä, on huvennut niin, että tänä vuonna alijäämän ennustetaan olevan samansuuruinen. Näin ollen julkisen talouden pitkän aikavälin rahoitusasema on heikentynyt merkittävästi. Kun lisäksi otetaan huomioon väestön ikääntymiseen liittyvien kustannusten odotettu kasvu, kestävyysvaje – eli niiden lisätoimien määrä, joita tarvitaan pitämään BKT:hen suhteutettu julkinen velka vakaana – joka vuonna 2008 oli 1½–2½ % BKT:stä, on nyttemmin kasvanut arviolta 5½–6 prosenttiin BKT:stä.

Finanssipolitiikkaa on siis mukautettava, jotta voidaan taata kestävä julkisen talouden rahoitusasema vuodesta 2011 alkaen. Rakenneuudistus, joka olisi suuruudeltaan $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ % BKT:stä vuonna 2011, vaikuttaisi asianmukaiselta, koska se supistaisi alijäämän vakaus- ja kasvusopimuksen rajojen mukaiseksi vaarantamatta kuitenkaan elpymistä. Valtuuskunta suosittaa myös vahvaa ja uskottavaa sitoutumista julkisen talouden vakauttamiseen keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, mukaan lukien budjettikuria, joka on hillinnyt viime vuosina valtiontalouden menojen kasvua. Julkisen talouden sopeuttamistoimet tulisi suunnata menojen karsimiseen ja veropohjan laajentamiseen. Menojen kurissapitämisen kannalta keskeisiä ovat eläkejärjestelmien, terveyden- ja vanhustenhuollon sekä kuntien talouksien uudistukset. Tässä suhteessa ensisijaisen tärkeitä ovat tehokkuutta lisäävät toimet etenkin väestön ikääntymiseen liittyvissä julkisissa palveluissa.

Rakenteellisten uudistusten vauhdittuminen uudelleen lieventäisi haitallisia vaikutuksia, joita kriisillä ja väestön ikääntymisellä on talouskasvuun, ja helpottaisi julkisen talouden vakauttamista. Toimet työurien pidentämiseksi sekä uran alku- että loppupäästä ovat asianmukaisia, kun otetaan huomioon odotettavissa olevan elinajan kasvaminen. Yleistä tuottavuuden kasvua parantamalla voidaan vähentää menojen kurissapitämisen tarvetta julkisen talouden kestävyuden turvaamiseksi.

Suomen viime vuosikymmenten vakaan talouspolitiikan historia on antanut lujan pohjan, jonka turvin on voitu torjua globaalin kriisin ja rakenteellisten haasteiden vaikutuksia. Riipeillä toimilla voidaan taata nykyisen yhteiskuntamallin säilyminen niin, että yhtäältä voidaan hyötyä globalisaatiosta ja toisaalta tukea niitä, joihin kohdistuu vaikeita sopeutuksia.